

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

Ne nyulj a zsidóhoz!

Komoly történelemtudósok állítják, hogy a középkor ezernégy száz kilencvenegyben kezdte. Ezernégy száz kilencvenkettőben kezdte el Kolumbusz Kristóf Amerikát és ezzel állítólag kezdetét vette volna az újkor. A történészeknek van is némi igazuk, az új világ felfedezésével új korszak nyílt az emberiségnek, a munka, a vállalkozás, a kereskedelem, a későbbi szabadság aranykora. Egy-két ország a gazdaság és a virágzás akkora lehetősége előtt állott, mint még soha. Így többek között Spanyolország, amely a két hatalmas kontinenst, Északamerikát és Délamerikát, a köztük felelő szigetvilággal együtt a maga hatalmas telekkönyvébe iktatta s amely olyan végtelen területeken tett szert uralomra, hogy egyik uralkodója kérkedve jelenthette ki: „Birodalomban sohase megy le a nap.” De később is vonható, vajjon vegetált-e a középkor ezernégy száz kilencvenkettővel és vajjon vegetált-e egyáltalán. Mi nem a felfedezések századaitól számítjuk az ember új korát, mégcsak nem is a technika sugárzó találmányainak idejéről, mi onnan számítjuk... nem, mi még sehonnan. A középkor még nem mult el, még kísért ezernégy száz kilencvenkettő szelleme. Nem Kolumbusz évének szelleme, de egy nyugtalanság indulása, mert a ragyogó esztendőben történt a zsidó nép kiűzése Spanyolországból. Az inkvizíció kinyújtotta égő hasábjait s a szerencsétlen nép, amely se a hitelhagyottságot nem vállalta, sem a halált, kidobta életét a lengeteg gályáira, amelyek vitték őket vágyaik világátja felé, keletrre. Kiszorított ez ezer család ment az új homokszárga a búszke, gazdag és katolikus spanyolok föléjáról. A búszke, gazdag és katolikus ország mielőtt kirugta őket, elkobozta a vagyonukat, minden ingatlant és ingó jószágukat. De a zsidóban élő energiák nem hagyták pusztni a szántóföldet. Meglepetett Kelelen, Levantában, a Balkánon, az akkori Törökországban s szorgalmával, képességeivel, tudásával és elhatározásával új erőre virágozott és új virágzásnak indította maga körül az alvó s a tünny szegénységet.

Az egyszerű észszerűség azt hiszi, hogy Spanyolország ezernégy száz kilencvenkettőben kezd föléle a gazdaság és a hatalom meredekén. Két irányból gazdagodott: kívülről Amerikával, belülről a négyezer zsidó évszázados hangyabunkóinak az eredményével, azokkal a vagyonokkal, amiket a nemes gránatok és hídelgők népe magának jelentett ki. A tapasztalat az ellenkezőjéről tud. Az „újkor” küszöbén csakugyan megasán trónolt Spanyolország a többi ország felett, de a hanyatlás évei gyorsan jelenthettek, az ország eszmélt, egyre lejjebb és lejjebb, míg elérkezett mai stádiumába, amikor Európa egyik legjelentéktelenebb és legszegényebb országa, noha még mindig vannak gyermekei és jöhetnek még mindig Európá legszegényebb részén fekszik. Nem nehéz megítélni az összefüggést, Spanyolország súlyosan megbénította, hogy a legkatonikusabb országává vált a világnak, súlyosan megcsinálta, hogy kikérgette közgazdasági életét legfűgőbb és leghatékonyabb elemét, a zsidóságot. És ez nem csak összefüggés, amire a jó logika rábukkan, az hegyetlen és tudott valóság. A spanyolok rég tudnak róla, bár bizonyos, hogy nemes hallgatással igyekeztek ezt a tudomásukat a világgal és a gyűlölt zsidókkal nemközlölni. De a torreador-nép bösz hallgatása is elmúlt, a szegénység szorongat és megszólaltat. Évek óta egyik legkedveltebb témája a spanyol közéletnek: „hozzuk vissza

a zsidókat.” Kezdi észrevenni a zsidó nép nagy gazdasági képességét, mozgató és teremtő erejét, és bizonyos méla spanyol olcsókenyűléssel veszik észre, hogy a zsidókat a számkivetésben sem felejtették el Andaiázia mézódos nyelvet, a quidquidvini római méltóságosan bömpölyögő idiomiát, de künn a második számkivetettségben is spanyolul írnak és beszélnek, mert ez a nyelv nekik, ha nemis olyan szent, csaknem olyan kedves, mint az első őshaza nyelve. A spanyol grand a zsebébe néz, amely áras s a szávébe néz, amely tele van és azt mondja: hát hozzuk vissza őket.

Addig-addig mondja, míg a mottó végre kilendül szimpla életéből, amely nem több óhajnál és olyan életet kezd elni, amely már magalom. Spanyolország szenátorai komoly mozgalmat kezdtek a négy száz éve előzött zsi

dóság visszatérítésére. Ha megkezdtek, végre is bajtjuk. Bár nem olyan könnyű a dolog, mert a kisázsiai szefárdok, a szaloniki spanyol zsidók és azok a még el nem széledt tömegek, amelyek visszatelepíthetők volnának, nem mennek ám csak egy egykettőre udvarias hívásra. Egyrészt nemis engednék őket, mert mindenütt tudják, mit veszítenek a távozásukkal, de ha engednék is, mi vár rájuk egykori hazájukban? A spanyol parasztot évszázadokon át szisztematikusan neveiték a zsidógyűlölésre: vajjon megtudják-e érteni vele máriolnapra, hogy a zsidó erős gazdasági szellemre szűke van neki is, mint a betevő falatra? Nehéz feladat ma, amikor meglett népek és irányok se akarják megtanulni. Pedig ott van Spanyolország esete és véres tanulsága: Ne nyulj a zsidóhoz!

A kisantant demokráciát követel Magyarországon

A királyi pár Tihanyban — Ostenburgot elfogták — Csehország folytatja a mozgósítást — Jugoszlávia is mozgósít — A Bethlen-kormány revízió alá veszi politikáját — Héjjas fogva tartja a soproni antantbizottságot

— Az Új Kelet tudósítójától —

Károly és Zita nincsenek már Tatán, ahol a magyar kormány csapatai foglyul ejtették őket. Szerdán a magyar kormány az antant-hatalmak budapesti megbízottáival egyetértően Habsburg Károlyt és feleségét különvonaton elvitték Tataról. A királyi párral együtt ment környezetébe és a tatar kastély tulajdonosa, Esterházy gróf. A különvonat Szekesfeherváron keresztül ment. A zsekkasztélyon pályaudvart a különvonat érkezésekor lezárták a közönség elől, amely negyszámban töltött az állomás épülete elé. Az állomáson gróf Károlyi főispán és felesége, Zichy grófnő fogadták a fogly vendégeket. Károly és Zita az állomáson le szállottak a vonatról és elbeszélgettek a fogadásra megjelölt vármegei előkelőségekkel. A pályaudvaron a királyi párra a Rakovszky császárlőhadnagy vezetésével kirendelt esendőrközlönyvizsgáló. Délelőtt tíz órakor a különvonat Tihany felé indult. Még a szerdai nap folyamán megérkezett a vonat Tihanyba, ahol

a királyi párt és környezetét a tihanyi spászság rendezésében helyezték el.

ahol őrizk mindaddig, míg az antant-hatalmak végleges tartózkodási helyét meg nem állapítják. Az exkirály és családja internálási helyében még nem állapodtak meg a szövetséges nagyhatalmak. Szó van arról, hogy Károlyt az angol kormány helyett az olasz kormány fogja internálni. Az olasz kormány a pármái birtokon helyezné el a királyi családot, mégpedig Pianoreban, ahol Zita királyné született. A külföldi lapok azonban ezzel a megoldással nincsenek megelégedve, és

azt követelik, hogy az európai szomszédoktól távoleső valamelyik szigetespartra száműzzék a királyt.

A Reuters ügynökség úgy értesül, hogy az Ascension-szigetekre vagy a Kanári-szigetekre viszik a száműzötteket, ahol erős katonai őrszet alatt fogják tartani őket.

Az újvidéki angol dunai flottilla parancsnoksága rendeletet kapott, hogy a flottilla hagyja el az újvidéki dunai kikötőt és tartson Budapestre. Ennek a felvonulásnak nem demonstratív jellege van, a beavatottak úgy tudják, hogy a királyi párt és környezetét az angol dunai hajókra fogják tenni a Dunán

leviszik a Fekete-tengerre. Ott egy angol hadihajóra helyezik őket, amely azután elviszi a száműzötteket internálási helyükre. Az Est munkálatsa ezekkel az intézkedésekkel felkereste a budapesti angol követet, akitől megkérdeste, hogy mik az angol kormány szándékai. Hohler angol ügyvivő elmondta, hogy ebben a kérdésben már táviratot intézett a londoni kormányhoz, egyelőre azonban nem kapott feleletet.

A Károly-puccs katonai megsejtesése közeli

Ostenburg őrnagyot Tatán vár környékén egy kukoricásban elfogták, ahol két napig bujkált Kunrez ezredessel

és több tiszttel együtt. Ostenburgot és Kunrez alezredest tegnap este kilenc órakor vittek erős katonai fedezet mellett Budapestre. A budapesti pályaudvaron a körletparancsnokság megbízottai vették át őket, akik bekísértek a Margit-körúti katonai fogházba. Ungancsak a Margit-körúti katonai fogházba vittek azokat a tiszteket is, akik résztvettek a Károly-puccsban. Közöttük van Lörinczi tábornok, Győr volt parancsnoka, Achás és Köder ezredes, Gebhardt őrnagy és több törzstiszt, akik bűnösök a király hazahozatásában. Ezek ellen nyomban megindítják a büvádi eljárást. Ostenburg ellen, aki a csendőrséghez tartozott, a csendőrfelügyelőség ügyésze folytatja le a vizsgálatot.

Még nincs eldöntve, hogy státáriális vagy rendes bíróság elé állítják őket.

Még több letartóztatás várható.

A svájci lapok közlik, hogy Károly szökése előtt levelet írt a svájci szövetségtanács elnökeinek, amelyben kéri, hogy vigyázzon gyermekeire, mert abban az esetben,

ha a trónfogadási kísérlet nem sikerül, és és felesége öngyilkosságát követnek el.

A bukott exkirály az öngyilkosságot nem követte el, ellenben a svájci szövetségtanács ma végleg elhatározta, hogy Károlyt egész kíséretével kiutasítja Svájcól, beleértve a család valamennyi tagját. Károly különben elfogatása előtt Hartensteinől levelet írt egy magasállású személyiségnek is, abban bejelenti, hogy a magyar koronáról semmiesetre se fog lemondani.

A nagyhatalmak érintkezése a magyar

kormányával a királypuccs leverése óta barát-ságos hangon történik. A szövetségesek jegyzéke, amelyben a király kiadását kéri, már megérkezett Budapestre. Ugyanez a jegyzék követeli, hogy Károly forma szerint mondjon le a magyar trónról. A nagykövetség konferenciája fogja végrehajtani a szövetségeseknek Károlyra vonatkozó elhatározásait. A nagyköveti konferencia határozata nemcsak Károlyra, hanem fiaira, József főhercegre és fiaira, Albrecht főhercegre és Frigyes főhercegre is kiterjeszteni kívánja a trónfosztást. Az antant budapesti képviselői ebben az ügyben tegnap Bethlen miniszterelnököt felkeresték, akivel hosszan tárgyaltak. A Temps szerint

a nagykövetség tanácsa a budapesti kormányt magatartásáért elismerését fogja kifejezni.

Benes cseh miniszterelnök a „Matin” tudósítójának nyilatkozott a magyarországi puccskisérletről. A puccskisérlet arra indította a kisantantot, hogy megtegye mindazokat az intézkedéseket, amelyek minden hasonló kísérletet megakadályozzanak. Bár Magyarországból kedvező hírek érkeznek,

Csehszág folytatja a mozgósítást.

A Habsburg-kérdést egyszersmindkorra el kell intézni. A cseh kormány követeli a lefegyverzés végrehajtását, a nyugatmagyarországi kérdés végleges megoldását. A „Neues Wiener Tageblatt” írja, hogy Prágában és Belgrádban nem tekintik befejezettnek Magyarország legújabb konfliktusát. A prágai és belgrádi kormány követeli a velencei jegyzőkönyv megsemmisítését és a lefegyverzés sürgős végrehajtását.

Benes miniszterelnök beszédet mondott az országgyűlésen, ahol rámutatott arra, hogy a helyzet voltaképpen nem változott. Nem személyről és dinasztiáról van szó, hanem rendzerről, amely annál sokkal több. Véleménye szerint

Közép Európát állandóan reakciós mozgalmak nyugtalanítják

és azért, mert Magyarországon az egyik bűnös elbukott, nem szabad figyelmen kívül hagyni a többi sem szabad figyelmen kívül hagyni azokat a kérdéseket, amelyek Közép Európát konszolidációját állandóan akadályozzák. Kijelenti, hogy Csehszlovákia békés eszközökkel kívánja megoldani a függő kérdéseket, de a békefeltételek végrehajtásához szigorúan ro-

gaszkodik. A parlament ellenzéke a mozgósítás megszüntetését követeli, de a többség hozzájárult a kormány álláspontjához, hogy a mozgósítást fenn kell tartani.

Gráci jelentés szerint

Jugoszláviában három évfolyam mozgósítását és a tartalékos tisztek behívását rendelték el.

Belgrádban tegnap minisztertanács volt, amely a magyarországi kérdéssel foglalkozott. Ezen elhatározták, hogy garanciákat követelnek a magyar kormánytól 1. biztosítékot nyújtson, hogy a jugoszláv határon béke lesz, 2. vezesse be a demokratikus kormányzatot, mert csak az tudja biztosítani a békét. A szövetséges hatalmak belgrádi meghatalmazottai ma erőlyes demarst adták át a belgrádi kormánynak, amelyben követelik, hogy minden katonai intervenciótól tartsa távol magát.

A Károly-puccs következményeképpen súlyos ellentétek merültek fel a nagy- és kisantant államai között. A nagyantant azon a véleményen van, hogy Horthy kormányzó nemzetközi kötelezettségeinek eleget tett, ezzel

a kisantant, érdekeinek megvédésére, keresztül akarja vinni Magyarország demokratizálását.

Követelik a felmerült mozgósítási költségeinek Magyarország által való megtérítését. A kisantant körében Csehszág a megindítója ennek a mozgalomnak és Olaszországot is csatlakozásra szólította fel.

A magyar kormány a legutóbbi események és a külföld hangulatának hatása alatt belátja, hogy

revízió alá kell venni egész eddigi politikáját.

A Bethlen-kormány helyzete a király-puccs lezárása következtében befelé és kifelé egyaránt rendkívül megszűrlődött. A szövetséges hatalmak budapesti képviselői körében számitanak arra, hogy a magyar politikai életben demokratikus irányú változás fog történni. Bethlennek, mint ezekben a körökben mondják, elhatározott szándéka, hogy az ország összes demokratikus elemeinek, elsősorban a munkástömegek bevonásával revideálja politikáját.

Héjas Iván csapatai élén bevonult Sopronba, hogy a karlista felkelés főtiszteiben rendet teremtsen. Héjas bevonulása után, a nemzetközi tábornoki bizottság, amely Hamein és Gorton tábornokok vezetésével Sop-

ronban székel, elhatározta, hogy visszautazik Párisba.

Héjas Iván tudára adta az antant-tábornokoknak, hogy elutasításukat nem engedheti meg.

A tábornokok erőlyesen felvilágosítást kértek Héjástól, aki kijelentette, hogy a várost mindaddig megszállva tartja, amíg oda a kormánycsapatok meg nem érkezők. Addig pedig a várost senki el nem hagyhatja. A tábornokok személyes szabadságuk megsértése miatt táviratot küldtek a nagyköveti konferenciának.

Tizenhét skarlátbeteget Kolozsváron A közönség tartózkodjék a tömeges összejövetelektől

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az országjáró dülő skarlátjárvány eléri Kolozsvárt is. A tiszti orvosi hivatal szerdán kiadott jelentése szerint tizenhat skarlátmegbetegedés van a városban. Ez a szám tegnap újabb két esettel szaporodott. A megbetegedések legnagyobb része gyerekek között fordult elő, azonban néhány helyen felnőttek is megkapták. Az utóbbi esetekben a betegség lefolyása súlyos.

A tiszti orvosi hivatalból kapott értesülésünk szerint, a skarlátjárvány főleg a tömeglakásokban terjed. Ezért igen ajánlatos, hogy a közönség az ilyen házakat kerülje, de ne látogassa azokat a helyeket sem, ahol az emberek tömegesen gyűlnek össze: mozikat, színházakat, felolvasásokat. Az örvendszabályok közül legkönnyebb és legtanácsosabb a toroköblögetést betartani, ez eléggé dezinficiál és megóv a fertőzéstől. Az öblögetésre legcélszerűbb a hipermanganoldatot használni. Gyümölcsöt tisztítva és mosva szabad enni.

Ha a járvány tovább terjedne, a tiszti orvosi hivatal kéhytelen lesz az iskolákat, mozikat és színházakat, amint ez Bukarestben történt, bizonytalan időre bezárni. Egyelőre azonban ez nem szükséges.

A vidéken, főleg a déli és az északi vármegyékben a járvány tovább terjed. A meleg időjárás kedvez a betegségnek. Csak, ha a tél beáll, remélhető, hogy a fertőző betegségek teljesen megszűnnek. Erősen elősegíti a járványok terjedését a vasút, ahol a kocsikban állandóan a legnagyobb zsúfoltság és tisztatlanság van. Nagyon kívánatos volna, ha több vagont járatnának és nagyobb súlyt helyeznének a tisztogatásra.

Piroska és a farkas

Írta: Ujvári Déter

Kleinmann megígérte Berelének, ha nem rosszkodik, akkor estére mesélni fog neki. Berel rejongott a mesékért és onnelfogva a macskát csak egyszer lóbalta meg a farkánál fogva a feje körül.

— Mit csinálsz, Berel — kérdezte Kleinmann szeliden.

— Kapóret dréholok — felelt Berel szintén nagyon szeliden.

— De hiszen megígérted, hogy jó leszel.

— Hiszen láthatja — indignálódott a kitűnő fiú — hogy csak egyszer forgattam meg. Pedig háromszor kellene. A kóka háromszor kellett erev jomkipurk.

S'oppenné regyogott a boldogságtól. — Mint egy országos rabbi, annyit tud ez a gyerek. És milyen aranyos szíve van. A macskát csak egyszer forgatta meg. Berel, drágám, a tanító ur estére mesélni fog.

Kleinmann ur estére meglelte a ciberét, aztán így szólt:

— No most figyelj, Berel, elmesélem neked a Piroskát és a farkast.

— Várjon csak kegyed — szólt Stopperné. — Nekem nincs kilógásom Piroka és a farkas ellen, de ragaszkodom hozzá, hogy vallásérköltői tendenciát domhoriton ki belőlek.

— Gondolja, nagyad — kérdezte Kleinmann ur aggodalmasan — hogy a farkas alkalmas ilyen tendenciára.

— Erre mindenki alkalmas — felelt Stopperné szigoruan.

— És ha mégsem lehet.

— Muszáj lehetni. En Bereléből egy jó ortodox zsidót akarok nevelni, hát muszáj lehetni. Most már azt is tudja, hogy milyen tendenciát akarok. Ortodox tendenciát.

Kleinmann ur sóhajtott és mesélni kezdett:

— Volt egyszer egy édes, kis lány, akit mindenki nagyon szeretett, de legjobban a nagymamája szerette.

Stopperné közbeszólt:

— Mert minden este krismelájnolt.

Kleinmann ur nyelt egy nagyot és ismételte:

— Mert minden este krismelájnolt. És a nagymama adott neki egy piros fityulát és mert ezután mindig ebben járt, hát mindenki csak Piroskának hívta.

Stopperné a szemöldökeit ráncolta:

— De a nagymama Rojzelé-nek hívta, mert a nagymama egy jó zsidóasszony volt.

Kleinmann ur beletörődött a nagymama sorsába és folytatta:

— Egy napon így szólt hozzá a mamája: gyere Piroka, adok neked kalácsot és egy üveg bort.

— Egy üveg kóser bort — korigálta ki Stopperné.

— Ezt az üveg kóser bort, vidd el nagymamának, mert beteg.

Stopperné hevesen közbeveti magát:

— Mert beteg lesz, ha nem tud péntek este Kiddest csinálni.

— Igen — nyöszörgött Kleinmann — de az utról el ne koncorogj és ha belépsz a szobába, köszönj szépen: jó reggelt, nagymama. Stopperné megrázta a fejét:

— Git jomtev, nagymama, mert máma Sevuesz van.

Kleinmann ur utána dadogta:

— Mert máma Sevuesz van. Piroka mindent megígért, aztán fogta a kosarat és utnak indult. Az erdő felé ment, mert a nagymama ott lakott. Ahogy aztán az erdőbe jött, találkozott a farkassal. Jó reggelt Piroka, — mondja a farkas. Jó reggelt, farkas...

— Nem — sziszegett Stopperné.

— Git jomtev, farkas — felelt Piroka.

— Hová mégy, Piroka?

— A nagymamához.

— És mit viszel a kosárban?

— Kalácsot és bort.

— Kalácsot és kóser bort — hangvolyozta Stopperné.

— No csak vidd neki — bízta a farkas és azon törte a fejét, hogyan ehetné meg a nagymamát. Ahogy kíséri Pirokát, hát egy rétre jönnek, amely tele volt virággal. Virágok virágot is a nagymamának, gondolta Piroka és letért az utról, hogy virágot szakítson. A farkas erre megiramodott.

— Kérem — szakította meg Stopperné a mesélőt — a farkas előbb azt mondta magában: máma Sevuesz van és ez a kis lány

Minisztertanács a Habsburg-detronizálás ügyében

A két korosztály mozgósítása elmarad — Megint Averescu bukásáról beszélnek

— Az Új Kelet tudósítójától —

A magyarországi események még mindig élénken foglalkoztatják a politikai köröket, bár minden oldalán megállapítják, hogy a beavatkozás veszélye elmúlt. Az ellenzéki lapok vádjaiával szemben, melyek szerint az Averescu-kormány határozatlansággal viseltetett a magyar királypucsal szemben, kormánykörökben kijelentették, hogy a hivatalos Románia szilárdan el volt szánva a beavatkozásra, ha Károly vállalkozása csak valamelyes eredményt is elért volna. Ezt bizonyítja, hogy a minisztertanács rögtön az első hír vétele után elhatározta két korosztály mozgósítását és az erre vonatkozó utasításokat a katonai parancsnokságoknak meg is küldte. A mozgósítást azonban Károly kalandjának bukása következtében elmaradt. Rascanu hadügyminiszter a jövő hét folyamán csapatszemlére Erdélybe utazik.

Take Joneescu a Habsburgok detronizálásáról

Tegnap este 9-től 12-ig tartott a minisztertanács, amelyen a Sinaiból visszaérkezett Averescu tábornok elnökölt. Take Joneescu hosszabb exposé-t tartott a külpolitikai helyzetéről, kapcsolatban a magyarországi eseményekkel. Rendelkezésre bocsátotta a kormány tagjainak azokat a jelentéseket, amelyeket a puccs különböző fázisairól kapott. Közölte, milyen intézkedéseket tett a nagy- és a kis-antant a kalanddal szemben. A külügyminiszter exposéja végén kifejezte azt a véleményét, hogy Magyarország most már a gyógyulás útjára fog lépni, mivel

az összes államok egyhangúlag követelik a Habsburgok detronizálását.

Ezt a megoldást elfogjuk érni anélkül, hogy intervencióra lenne szükség. Románia el volt határozva részvenni a katonai akcióba, melyt a nagy- és kisantant akart indítani Magyarországon, de most már — minden valószínűség szerint — erre sor nem fog kerülni.

Ezután a Brutiin-féle kanadai mozdony-szállítási szerződésről tárgyaltak, amely miatt a kormánynak sok támadásban van része. Titulescu pénzügyminiszter fenntartotta álláspontját, hogy ezt a szerződést fel kell bontani, mert az államra nézve rendkívül hátrányos. A minisztertanács végül meghallgatta Titulescu pénzügyminiszter fejtegetését az állam számlája terhére kibocsátott kincstári bonok kon-

virágot szakit. Ezért büntetést érdemel. Előbb megesszem nagymamát, aztán Piroskát.

Igen, így volt — hagyta rá Kleinmann és törülgette verejekező homlokát. — A farkas tehát eliramodott, mikor a nagymama kunyhójához ért, kopogott és beküszört: jó reggelt. Stopperné rákiáltott:

— Kegyed megint elfelejté, hogy Sevuesz volt.

Kleinmann ur elpirult és megjavította a köszöntést:

— Gít Jomtev, nagymama, én vagyok.

— Hát gyere be, Rojzele — mondja a nagymama. — A farkas bamegy, azó nélkül az ágyhoz megy és bekupja a nagymamát. De az isten büntetése már után volt.

Igen — mondja — Stopperné — mert a farkas bróche nélkül nyelte el a nagymamát. Folytassa, tanító ur.

A tanító ur folytatta:

— Aztán mikor Piroška elég virágot szedett, megint a rendes utra tért és a nagymama kunyhójához sietett. A farkas közben magára vette a nagymama ruháját, fejére tűzte fejkötőjét....

— Előbb a parókáját vette fel — igazította ki Stopperné.

— Fejére huzta a parókáját, aztán a fejkötőjét, az ágyba feküdt és összehuzta a függönyöket. Piroška pedig nem látta, hogy az ágyban a farkas fekszik, kinyitja az ajtót, köszön és az ágyhoz szalad. A farkas pedig kitátja a száját és bekupja Piroskát. Jólaktam gondolja a farkas, most aludni fogok.

vertálásra vonatkozólag. Ennek a kérdések további megvitatását a pénteki minisztertanácsra halasztották!

As ellenzéki vezére a király előtt

Bratianu Jonel kihallgatása után a király folytatja az ellenzéki pártok vezéreinek meghallgatását. Ellenzéki körökben ebből azra következtetnek, hogy a király elégedetlen a mai kormány gyöngye magatartásával az ellenzékekkel szemben. Ma ugyan a király senkit nem fogadott csupán azokat, akik a trónörökös fiának szülése alkalmával szerezsekivánataikat fejezték ki. Holnap azonban Marghiloman a konzervatív-progresszív párt vezére jelenik meg a királlyal, aki ma a Luptatorban a következő kijelentést tette:

— A valódi válság nemcsak a bekövetkezik, mert nem hiszem, hogy az Averescu-kormány mai összetételében képes lesz áthidalni a gazdasági nehézségeket. A korona feladata a válságot megoldani, még akkor is, ha ez — mint a miniszterelnök állítja, — konfliktust idézhetne elő a korona és a parlament között, mert az állam legfőbb érdekei fölötté állnak a parlamentáris szokásoknak. Ami az ország talpraállítását illeti, ha ehhez az import teljes megszüntetése szükséges, úgy meg kell tenni és ez esetben közbűbös, hogy a szövetségeseknek az tetszeni fog-e vagy sem.

Általában azt hiszik, hogy az ellenzéki vezérek kihallgatásának befejezése után Averescu lemond és a király koalíciós kormányt nevez ki. A nemzeti párt és a liberálisok között megkezdődtek tárgyalások különben újra felvették és Vajda Sándor már le is utazott Bukarestbe, hogy személyesen vegyen részt a megbeszéléseken.

Titulescu-affér

Titulescu lemondásával kapcsolatban mai bukaresti lapok azt jelentik, hogy a pénzügyminiszter és Take Joneescu közötti ellentétnek oka az volt, hogy Titulescu arra kérte Take Joneescut, hasson oda, hogy lapjaiban ne támadják az adójavaslatokat. Take Joneescu erre nem volt hajlandó, sőt állítólag igazat adott a lapírádásoknak. Titulescu erre benyújtotta volna lemondását és Averescutól elégtételt kért. A Dacia szerint a konfliktus a magyarországi események miatt háttérbe szorult, elintézve azonban csakis a kormány újraszervezése alkalmával lesz.

— Hallod Berele, jólakott — mondja Stopperné — és nem bencsolt. Hát ezért jött a büntetés.

— Ezért jött a büntetés — nyögte utána Kleinmann. — Most a farkas elaludt és horgyogott. És a vadász, aki elment a ház előtt, hallotta a horgyogást és azt gondolta, hogy a nagymama beteg. Hát bement. Mikor meglátta a farkast, azt mondta: ohó, vén bűbös, most megfogtalak és erre elővette a vadászkését és felvágta a farkas hasát.

— Tudod, Berele — szöft Stopperné — tünepkor szabad vágni, csak azombaton nem szabad. Hát a vadász bácsi nem szegte meg az ünnepet. No most jön a vége. Mikor a farkas hasát a vadász bácsi felvágta, hát egyszer csak kiugrik belőle Piroška, aztán kijött belőle a nagymama is. És a vadász bácsi azt mondta: szaladj, Piroška, hozzá a követek; hadd tegyék be a farkas hasába. De Piroška azt mondta: én nem boshatok, vadász bácsi, mert tünep van és nem akarok vétkezi, vagyis azért büntetett meg az istenke, mert virágot szedtem. A vadásznak tetszett Piroška jámborsága és ő maga szedte össze a követeket és a farkas hasába rakta. Mikor a farkas felébredt, el akart szaladni, de a sok kötől nem szaladhatott, hanem lerogyott és meghalt.

Stopperné megelégedetten Kleinmannra nézett.

— No látja, kegyed, így kell kihozni a vallásérköcsi tendenciát.

Hirsch Ödön meghalt

— Az Új Kelet tudósítójától —

Ma reggel fél hét órákor, néhány hétig tartó súlyos betegség után, három nehéz operációt nagy lelki erővel átszenvedve, a Vörös Kereszt kórház egyik betegszobájában meghalt Hirsch Ödön. Erdély zsidóságának értékes és jelentősége alakja volt, nemcsak vagyona és jötekonysága jussán, hanem egyéni kiválóságánál fogva is. Csupa agilitás és törekvés volt az élete és nemcsak a vagyongyűjtés vonalán, hanem főleg társadalmi téren, a bajba jutottak ietápolásán, a vallásosság és a Tóra szellemének konzerválásán mutatta nemes emberi vonásait. Talpig férfi volt. Küzdött és segített, jó zsidó volt és jó ember, adakozásaival soha nem akarta öregeíteni tekintélyét, titokban tette a legtöbb jót és sok kunyhóban, ahová adakozó keze elért, épen úgy gyászolnak, mint szűkebb otthonában, ahonnan egy szerető férj, egy jószágos apa és gyöngéd nagypapa távozik el örökre.

Betegsége

Hirsch Ödön már régóta betegeskedett. Belsője állandóan kínozza, chinint szedett, de bámulatos energiája mindenkor sikeresen küzdött bajával. Két héttel azelőtt komplikációk állottak be, amelyek műtét beavatkozást követeltek. Az első operációnál azonban a műtőorvos olyan belső elváltozásokat tapasztalt, amelyeket csak a beteg részek eltávolításával lehetett rendbe hozni. De a beteg legyöngyült szervezete ezt az első operációt alkalmával nem engedte, egy második és harmadik gyors egymásután következő műtetre volt szükség, amelyek sikerültek, de a nagybeteg életéről lefogytak, az orvosi tudomány tehetetlenné bizonyult az elérhetetlenné fizikummal szemben. Hirsch Ödön teljes tudatában volt, hogy élete fonala megszakad és már az első operáció után nála járt Glasner Móse főorvosból ezekkel a szavakkal búcsuzott:

— Drága jó atyám, áldjon meg; könnyebb lesz átmenni az ön berachájával.

A betegágyánál és a kórház udvarán valósgos népvándorlás volt az egész idő alatt. Sainte izgalmas aggodással érdeklődtek hogy-léte iránt és a beteg lázszökkenése az emberek arcára a remény sugarát rögzítette. Erdély minden részéből jöttek emberek, zsidók és nemzsidók, akik órák hosszat állottak a kórház udvarán, csakhogy egy jó hírt halljanak a betegről, levelek, sürgönyök tömegei érkeztek közelből és távolból és mindegyikben felő szeretettel kérdezték: Mi van Hirsch Ödönnel.

A nagybeteg körül pedig állandóan ott voltak: Dr. Rosenberg háziorvos, Hirsch Ödön hitvese, egyetlen leányuk Melitta és veje Dr. Mihály Albert. Aki rokon jött, attól úgy búcsuzott, mint aki a nagy utra végleg elkészült, Istenben való megadással. Tischnler Móricotól, aki rokona ezekkel a jellemző szavakkal búcsuzott:

— Nagyon kórik, ne dicsérjete, mert nem akarom, hogy ott fent csalódás-érje őket.

Különösen a vallásosságot követte hozzátartozói lelke. Minden hívsgos e földön — mondotta — csak a vallásban való megnyugvás az egyetlen, ami igazi, tiarza életörömet adhat. Nagy tisztelője volt a rabbiaknak és talmudtudósoknak, de misztikus hajlamai a chaszidok felé vonzóttak, akik közül sokat titokban támogatott. A titokban való adakozás különben is egyik vonása volt tiszta jellemének és nemcsak a kolozsváriakat segítette, hanem azokat is, akiket a sora imen elvitt másfelé, de ott nem tudtak boldogulni.

Tegnap este még teljesen eszméletnél volt. Az esti ima után elmondta a bűnbánó és engesztelést kérő viddut. Éjjel állapota rosszabbra fordult, de öntudatát csak hat óra felé vesztette el. Csöndösen elszenderült. Félhétkor az orvos jelentette az ottlétő családtagoknak, hogy a beteg szíverése megszűnt, Hirsch Ödön meghalt.

A Hirsch-család

Hirsch Ödön családja felmenő ágon is a legrégibb és legtekintélyesebb erdélyi zsidó

familiák egyike volt. Nagypapa, Hirsch Dávid a múlt század ötvenes éveiben Kolozsváron a zsidó hitközség élén állott, a zsidó intézmények megerősítésében nagy része volt, hecsületben szerzett vagyonából sokat költött közcélra. Fia, Aron Nagyiklódra költözött, itt birtokot bérlet és patriarchális háztartást folytatott, amelynek lelke az erdélyi zsidóság jóságáról és okosságáról ismert Rebeka asszony, Hirsch Ödön anyja volt. Tart ajtó, terített asztal várta itt a szegényt. Különösen a talmudistát, mert Hirsch Aron maga is nagy jesivákon tanult és ezért férfikorában is olvasta a talmudot, amelyre legnagyobb elfoglaltsága mellett is néhány órát szakított magának naponta.

Fia, Ödön is ebben a szellemben nevelkedett, de már a modern élet nivója szerint. A jesivában a talmudi diszeplinának kívül olyan műveltséget sajátított el, amely a társadalomban tisztességes helyet biztosított számára. 1893-ban feleségül vette Kaufmann Rozát Nagyiklódából és házassága után élénk közéleti szereplést kezdett Kolozsváron, ahol a politikai és közgazdasági életben tanúsított higgadt-sága, okos és erélyes cselekedetei vezető egyéniséggé emelték. A régebbi magyar politikai mozgalmakban a függetlenségi táborhoz csatlakozott és több tekintélyes pesti lapban megjelent cikke országos érdeklődést keltettek. Az utolsó években az aktív politikától visszavonult, de azért a város közéletében, különösen a közgazdaság terén teljes aktivitást folytatott és a Szeszgyárosok Szövetsége elnökeül választotta.

A zsidó reneszánsz igaz megértője volt és a terén a belső elhatározás elismerését váltotta ki. A szélsőséges vallásos elemeket akarta kibekíteni azokkal, akik a nemzeti gondolat megerősítésében keresték a zsidó fejlődést. Az emelkedés és dési rabbiggyűlés az ő buzdítására mondotta ki, hogy az erdélyi ortodoxia nemzeti alapon áll és nem szűnt meg azóta sem munkálkodni azon, hogy az erdélyi zsidóságot egy taborban lássa. Ennek a célnak érdekében nem kötötte le magát egyik irányzathoz sem.

A temetés

Hirsch Ödön nemrégiben töltötte be ötvennegyedik évét. Holtestet a családjának a Városi Keresztúthozhoz a Schütz János utca 3. szám alatti gyászházba, ahonnan pénteken reggel hat órakor az ortodox zsidó templom udvarára viszik. Innen rövid búcsúszertartás után a holtestet Nagyiklódra szállítják, ahol a családi sírhelyen helyezik el.

A városban a halál híre már a délelőtti éterjébe és mindenfelé öszinte megdöbbenést keltett. A Zsidó Nemzeti Szövetség kis intézőbizottsága tegnap ülésén elhatározta, hogy a városban fejezi ki a család iránt érzett részvétet és egyúttal a gyász jelölés az ülés folyamatát felügyelgette.

Fogadások Groza és Goga miniszterekkel. A huzamosabb ideig Kolozsváron tartózkodó Groza Peter és Goga Octavian miniszterek csütörtökön délelőtti egy ülést tartottak, ahol fogadták az erdélyi prefektusokat. A hivatalnokokkal kapcsolatosan híre terjedt, hogy a kormány az egész erdélyi prefektusok listáját hivatalosan szervezi. Tizenkettőkor Bernády György volt a városi tanács polgármester jelenléte meg a miniszterek előtt. Kihallgatása után Bernády kijelentette az újságíróknak, hogy prefektusi kinevezéséről nem volt szó. Tisztelet a magyar iskolák kérdéséről volt szó kihallgatásomon — mondotta Bernády. Az iskolák kérdésében a miniszter k. kijelentette, hogy a végleges rendezésig a jelenlegi helyzet változatlanul megmarad. Groza és Goga miniszterek különben szombatnap vagy vasárnap tejjönnek Marosvásárhelyre — fejezte be szavai. Bernády. Ma pénteken délelőtti 11 órakor küldöttségek jelennek meg a miniszterekkel.

A Zsidó Nemzeti Alap Erdélyi részén Irodája felkéri a helyi csoportokat N. A. biztosait, hogy akiknél meg van a lakcíkjegyzék, a legrövidebb időn belül azokkal elszámolni sziveskedjenek. A központi iroda egyben arra is felszólítja a Nemzeti Alap-biztosokat, hogy a N. A.-perselyek kiállítását sürgősen fejezzék be.

Az új német kormány

Ismét Wirth vállalta a kormányalakítást — Egyezmény Csehszlovákia és Lengyelország között — Az első munkaügyi konferencia

Berlin, október 26. A német kormányválság a mai nappal végetért. Ebert köztársasági elnök és a pártok egyhangú kívánságára újból Wirth, a lemondott kancellár vállalta a kormányelnökséget. Wirth új kormányalakítása nem koncentrációs alapon történik. Pártállásra való tekintet nélkül azokat vette fel kormányába, akik gazdasági politikájában segítségére lehetnek. A centrum és a szociáldemokraták hozzájárultak ahhoz, hogy az előző kormányban volt tagjaik részt vegyenek az új kormányban is. Politikai körök azzal magyarázzák Wirth új kormányalakítását, hogy felszólítási döntés által teremtett helyzetet senkinek változtathatja meg s nincs értelme, hogy puszta demonstráció kedvéért megbontsák a helpolitikai egyensúlyt.

Az új Wirth-kormány a következőképp alakult meg:

Kancellár és külügy Wirth, alkancellár Bauer (szociáldemokrata), belügyminiszter dr. Köster (centrumpárti), birodalmi védő Gesler (demokrata), gazdasági miniszter Schmidt, közlekedési miniszter Hermes (centrumpárti), postaügyi miniszter Diesberg (centrum), munkaügyi miniszter Braun (szociáldemokrata), közlekedési miniszter Grand tábornok, igazságügyminiszter Rathbrecher.

E kormánylista szerint Rathenau kimaradt a kormányból.

Bajorországban újabb politikai gyilkos-got kísérletek meg. Münchenből jelentik, hogy Auer többségi szocialista képviselőre rálőttek. A képviselő sértelen maradt. Auer az utóbbi napokban fenyegető leveleket kapott, amelyeken tudomására hozzák, hogy ép úgy elteszik láb alól, mint a szocialisták több exponensét már el is intézték.

Az antiszemitizmus pihenő óráiban

Ha üldözik a zsidót, a származása miatt üldözik; ha békítik, akkor már a vallásuk nevében teszik és a békét a felekezetek békéjének mondják. A kibékülés nem olyan ösztön, mint az üldözés. Az utolsó évek zsidóüldözése is ösztönös volt, mint a megőrzés, amely itt-ott már derengeni kezd. Az a gyűlölködés, amely faji ingerekre reagál, nem oldódik fel a felekezeti megfontolásban és ha mégis a vallásból kitépett patyolatai akarja bekötni a sok sebet, amit utott, akkor ez az iras sebheggesztés majdnem olyan veszedelmes, mint az üldözés, mert azt jelenti: majd csak mégis megérik a zsidóval, ha egyszer magamba olvasztom. És a zsidók, akik verő sebeitől az elfúlód antiszemitizmushoz viszik, hogy ez a felekezeti irgalmassággal meggyógyítsa azokat, szintén ilyenformán beszélnek: hiszen majd csak megérték mivelünk, mert mi nem vagyunk olyan makacs zsidók, amintőknek tartanak, egy kis asszimiláció még nem ver le minket a lábunkról.

Háború után — azt mondják — emelkedett a népszaporodás; zsidóüldözés után lábrakap az asszimiláció, amely nem ösztön és nem kapcsolja ki a nemzsidó tömegek pszichéjéből azokat az ösztönöket, amelyekből az antiszemitizmus táplálkozik. Vannak periódusok, amikor a nemzsidó népek szemmel hunyann a zsidó fajiságának ténye előtt, de elfelejtik még a béke legistenibb periódusában sem tudják.

Mert az emberiség keretében fajnak számít a zsidóság, nem felekezeten. A fajelmélet fentartása mellett nem is lehet komolyan állítani, hogy éppen csak a zsidóság nem faj, holott a nemzsidó fajok között egy sincsen, amely annyira magán viselő fajiságának jellemző vonásait, mint a zsidóság. Ha elismerem fajnak a germán, bár ennek a típusa alig tér el valamivel a latin és a szláv típusától, akkor százszor inkább kell fajnak elismerni a zsidót, aki minden más fajnak másmilyenebb és típusának jellegzetességét még akkor sem veszti el, mikor a koponyáformája, a haj és az arc színe az aklimatizáció hatására a faji karaktert részben, vagy egészen el is ejtette. Késégeket csak a támaszthat, aki magát a fajelméletet is tagadja. De ez az irányzat nem támaszkodik döntő bizonyítékokra és argumentumokra között az a legerősebb, hogy az évezredek óta tartó keveredés régen megemésztette a faji különbségeket.

Ezzel szemben valószínűbb, hogy a fajok nem semmisülhettek meg a keveredésben, mert ezt csak abban az esetben lehetne lehetségesnek elfogadni, ha bebizonyulna, hogy specifikáló rendszerrel az egyetemestítőre tér át a Természet. Ezt azonban senkinek állíthatja komolyan, mert a természet szívesen tartja a szisztémáját és a fajokat elválasztó vonalak csak eltölődtek, de még nem omlottak le.

Továbbá: némely ősiség elhomályosulhat ugyan, vagy teljesen el is tűnhet, de ez még nem jelentheti azt, hogy a fajjeggyel maga a faj is eltűnt, mert a faj megmaradhatott, ha típusának karakterisztikumai el is tűntek. Amit én fajiságnak értek, az a génusz belső lényege és ez csak belső hatások alatt változhat meg. A külső ismeretű jelek rendszerint az éghajlat, az életmódok, a kultúra hatásai alatt állnak és egy tatárnak a koponya, szem- és szájfarmája régen a magyar koponyához, a magyar szem- és magyar száj formájához alkalmazkodhatott, mikor a tatár bensőleg még mindig tatár.

Végül: a fajelmélet tagadásának mindaddig, amíg a népek egymás ellen való gyűlöletét és egymással való vetélkedését a faji önérték idézi elő és amíg a népek nemzeti életének minden megnyilvánulása a faji öntudathoz bontakoznak ki, csak akadémiák jelentősége lehet.

Mind Ezek után megállapítható, hogy a zsidóság fajisága abszolút valóság, ami ezzel ellenkezik, csak hipotézis. Még az is merő feltételezés, hogy a zsidóság már ráunt a fajiságára és az asszimilációval az önmegsemmisülés útjára tért. Egyes rétegek ráunhatnak a fajiságukra, de nem az egész faj. Ilyen rétegek mindig voltak, különösen tartósabb zsidóüldözések után. És népek is akadtak mindig, amelyek a teljes elnyomás helyett az asszimilációval is megelégszenek s ezt rendszerint a felekezetek között való béke helyreállításának mondják. A zsidó népek azonban tudnia kell, hogy ilyesmi csak az antiszemitizmus pihenő óráiban történik.

Halálos vasúti szerencsétlenség

A ditrói személyvonat elütött egy szekeret — Az egyik benneülő meghalt — Kit terhel a felelősség

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Megrendítő szerencsétlenség történt szerdán a gyergyóvárhégy-ditrói vasúti vonalon. Az itt közlekedő személyvonat rendes menetsebességgel haladt Ditró felé, amely község előtt az országot két helyen vezet át a sínekben. Az egyik keresztezésnél a sorompók még nem voltak lezárva, amikor a vonat már az országot közlekedésért. Az országúton egy parasztszeker igyekezett a sínek felé. A sínek közelében éppen kanyarodik az út, könyököst alkot, amelytől a sínek folytatását nem lehet belátni. A szekér elé fogott lovak nyugodtan baktattak előre, a szekeren ülő két parasztgazda semmi zakatolást nem hallott, a sorompók magasra emelve álltak és nyitott utat hagytak a közlekedésnek. A lovak már felérték a sínekre vivő kaptatóra, amikor hirtelen kerekék zakatolása hallatszott. A szekeren ülők ijedten kapták fel a fejüket, de ekkorra a lovak már felérték a sínekre és a vonatot is kibukkant. Amikor a parasztgazdák felismerték szorongatott helyzetüket és vissza akarták rántani a lovakat, a teljes sebességgel jövő vonat már nekik szaladt. A mozdony elszakította a kötőfékeket, kettétört a tengelyt és a két lovat maga előtt sodorva, a szekeret a sorompó övékeihez vágta. A lovak borzalmas felhőrdülésre és a parasztgazdák jajveszékelésére egyszerre az ablakhoz tödültek a vonat utasai, a mozdonyvezető fékezett, valamenynyen leugráltak: a pályatest egy pillanat alatt tele lett kíváncsi emberekkel.

A lovak élettelenül nyultak el a mozdony előtt, a szekér darabokra hullott, a két parasztgazda a sorompó alatt fektűt: az egyik eszméletlenül, a másik, Csibi András halva. A vonat személyzete azonnal hozzálátott a mentéshez és a pálya eltakarításához, de csak hosszabb vesztelés után folytathatta útját. A súlyosan sérült parasztgazda sebeit bekötötték és dörzsöléssel és alkohollal még utközben eszméletre térítették.

Tűzoltóság az égő Stotter-lepen

A tűzoltószervezet hiányosságai — Harminc tűzoltó van egész Kolozsváron

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az égő Stotter-lepen szerdán délelőtt megtartották a tűzvizsgálatot. Mérás István rendőrfőkapitány, Varga iparügyosztály-vezető és dr. Totócsa városi tisztviselő főorvos jelentek meg a helyszínen, ahol a látottakról jegyzőkönyvet vettek fel. A tűz okát egészen mostanáig nem tudták megállapítani.

Késégtelen, hogy a tűz elhárításához hozzájárult az a körülmény is, hogy a kolozsvári tűzoltóság nem rendelkezik azokkal az eszközökkel és azzal a tűzoltólétszámmal, amely egy nagyobb tűz esetén feltétlenül szükséges. Kolozsvárnak mindössze harminc tűzoltója van, és ezeknek is csak a fele kap rendszeres fizetést, a többi póttűzoltó. Fizetésük huszonkét lei ötven bani naponta, amiből természetesen csak a legnagyobb nélkülözések árán tudnak megélni. Az alacsony létszám miatt valamennyien emberi erőt meghaladó munkát végeznek: egyfolytában hetvenkét órán keresztül vannak szolgálatban és a szolgálat után járó huszonnégyórás pihenőidő alatt is dolgoznak, színházakhoz, mozikhoz osztják be őket inspekcióra. A szabadnapok teljesen megszüntek. Lehetetlenül teszi a tökéletes tűzbiztonságot a tűzoltóeszközök kis száma és romlott állapota is.

Feltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy a tűzoltószervezetet reorganizálják. Emelni kell a tűzoltók létszámát és szaporítani kell a tűzoltóeszközöket. Az utóbbi időben gyakran előfordult tüzesetek valamennyien ennek a szükségességéről tesznek bizonyosságot.

Rendezték a körjegyzők fizetését

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Belfüggetlen rendelet alapján az egyes vármegyék állami számvonásai a napokban készítették el a körjegyzők kataszteri lapjainak összeállítását. E munkálatok összefüggésben vannak egy másik kormányrendelettel, amely a kör- és segédjegyzők fizetéséről intézkedik s ezzel kapcsolatban a községségi pótadók hóváltásáról. A rendelet különösen a községségekre nézve fontos. Eddig az volt a szokás, hogy az egyes községségek tételen szerinti összeget vettek fel a költségvetésükbe, mely összeggel hozzájárultak a jegyzők fizetéséhez. A többi az állam fizette. A községségek hozzájárulása szerint majd minden jegyzőnek más-más volt a törzsfizetése.

Az új kormányrendelet elsősorban egy séges törzsfizetést állapított meg, amely a jegyzőknél havi 450 leit, segédjegyzőknél 350 leit tesz ki. A községségek önkéntes hozzájárulása megszűnt s ehelyett a kivett községi pótadó irányában meghatározott összeget fizet az államnak. Azok a községek, amelyeknek évi pótadójuk az állam adó 60 százaléka meg nem haladja, a törzsfizetést teljes egészében fedezik. Ha a községi költségvetés százaléka magasabb, ha van, de a szálat nem haladja meg, a jegyző vagy segédjegyző törzsfizetésének kétharmadát a község, a többi az állam fizeti. Százegyetől kétszáz perzentos pótadó esetén a község csak egyharmadát fizeti a törzsfizetésnek, kétharmadát pedig az állam. Ha a községi pótadó kétszáz százaléknál több, akkor az állam a teljes fizetést fedezi, a község csak a költségvetésben előirányzott összeggel járul hozzá a jegyző fizetéséhez. Az utóbbi esetekben csak annyit módosítottak a régi szokáson, hogy a hozzájárulást, amelyet ezelőtt a községek koronában állapítottak meg, most ugyanannyit fizetnek leiből.

A törzsfizetésen kívül három évenként emelkedő korpótlékot kapnak, amely ötven leit tesz ki havonként a körjegyzőknél, a segédjegyzőknél pedig nyolcvan leit. A drágasági pótlék változatlan maradt. Ezekon kívül minden más hábovs pótlék megszűnik.

A fizetésrendezést április elsejéig visszamenőleg fogják rövidesen elvégezni.

HIREK

Az Uj Kelet telefonjai:

Szerkesztőség	...	...	...	...	977
Kiadóhivatal	...	...	...	...	844
Zs. R. Sz.	...	...	...	...	558

Bialik: Szimchat-tóra

I.

Nincs epánk és nincs segítőnk
Nincs barátunk, — egy se él
Hát mit várunk? — Testvéreink
Egyesült ma Jisraél.

Egy a gyűrű, biztos és nagy,
Mindünket magába zárt
Egyre fonta ma csizmát, strimplit
Gondor tuncot és szakált.

Körgyűrűtök kigyázzon csak
Vége nélkül mindenik
Körháztól a temetőig
S templomtól a mikveig!

II.

Nincs kalács és nincs kenyér se
Élis se, hal se, bármí kell
Hát mit ültök? — Vigán testvér!
Asztalkörbe táncra fel!

Körbe, körbe, szélesebben
Szent a tánc és körbe megy:
Désaszámra ömlék rátok
Isen üdve s égi kegy.

Tincs, szakáll már vízben úszik
Hisz megöl még a gyönyör,
Ropjad, rugjad, hopsza testvér!
Perdüljön a kerge kör!

g. j.

— **Leánykérés a bukaresti udvarmál.** Bukarestből jelentik: Stambulinsky bolgár miniszterelnök ma ideérkez, hogy hivatalosan megkérje Mariora királyi hercegnő kezét Boris bolgár király részére.

— **Eredményesnek ígérkezik a Koronka ügyben a nyomozás.** A kolozsvári rendőrség a Koronka dr. Kossuth Lajos utcai lakásában történt betörés tettese után erőteljesen nyomoz. Az utóbbi napokban három igen fontos kihallgatás volt, amelyek a nyomozásra döntő jelentőséggel bírnak. Mind a három vallomása egyformán egy fiatalemberrel beszél, ugyanazt a személyleírást tartalmazza, aminek következtében a nyomozást is ebben az irányban vezetik tovább. A gyanúsított ellen napról napra több a terhelő adat és letartóztatása valószínűleg még e héten megtörténik.

— **Meghalt a páncélesesi rabbi** Chohamoed szakkotkor meghalt Kolozsváron Lichtenstein Mose páncélesesi rabbi, aki nagy érdemeket szerzett magának Uj Talmud Tóra iskolák létesítésével. Temetése nagy részvét mellett ment végbe. Gyászbeszédet a kolozsvári és mócsi főrabbi tartottak fölötté.

— **A Haggibbor klubavató estélye.** November hó elsején avatja fel a Haggibbor sportgyülemlét műsoros estély keretében, Uj klubhelyiséget. A műsorban szavaltatok, szülő és karéneksszámok foglalnak helyet. A házavató éneket Ruviszky Rafael operacénes, a házavató beszédet Giszkalay János, az Uj Kelet munkatársa fogja megtartani. A Haggibbor énekkarát a neolog zsidó hitközség főkantora Davidov tanítja be és vezeti. A nagyterem földszintjét Guttmané előknő vezetése mellett a Jehudit zsidó nők kultúregyesülete vállalta. Az estélyre szóló jegyek, a klubhelyiség pénztáránál (Avram Janku u. 18, a régi Biazini-Szálloda) és elővételben a László és Tea drogériában kaphatók. Itt adjuk hírül, hogy a Haggibbor fölívja mindazokat a tagjait, akik az énekkarban részt akarják venni, hogy minden este 8 órakor jelenjenek meg a klubhelyiségben.

— **A Poale Cedek kórházépítő akciója.** Az erdélyi zsidó társadalom oly égetően érzi egy országos jellegű zsidókórház felállítását, hogy két ilyen aranyú akció is van folyamatban. Most ezalkalommal a kolozsvári Poale Cedek, zsidó iparosgyűlet kezdeményezéséről kell szólnunk, amely már régebbi időre nyulik vissza, de az egyesület agilis vezetői most igyekeznek olyan akciókat létrehozni, amelyek a tervet a közel jövőben a megvalósulás stádiumába viszik. Annál figyelemre méltóbb ez a törekvés, mert a kórházzal kapcsolatosan az aggok és rokkantak menházát is tető alá hozták. A Poale Cedek egyesület az egész zsidó társadalom támogatását megkérja nyerni a nemes célra s hogy már meglevő tekintélyes alapját rövidesen a szükséges összegre egészítse ki, országos gyűjtési akciót indít. Az egyesület tagjai elindulnak, hogy minden érző zsidó szívet a tehetőség szerinti adakozásra bírjanak. Remélhetőleg mindenütt nyitott szívre és adakozó kézre találunk. Ez a kórház akció annál inkább eredményesnek ígérkezik, miután az egyesületnek egy nagylelkű adomány folytán módjában lesz igen értékes tárgysorsjátékot rendezni. Erre a célra rendkívül nagybecsű művészi tárgyak jutottak ajándékozás révén birtokába. A gyűjtési és sorsjátéki akció minden bizonnyal lehetővé fogja tenni, hogy a kórházépítést, amelynek tervei készen vannak, a tavaszra meg is kezdődhessék. Az egyesület jóváhagyott alapszabályai biztosítják a kórházépítés hatóságai engedélyezését, a gyűjtésre pedig külön miniszteri engedélye van az egyesületnek. A magunk részéről a legnagyobb örömmel regisztráljuk a Poale Cedek akciójának hírt és reméljük, hogy az erdélyi zsidó társadalom a legnagyobb áldozatkészséggel fogja felkarolni ezt a nemes emberi és zsidó tervet. Szükségesnek tartjuk azonban, hogy az ezirányban folyó párhuzamos kórházépítő akció vezetői érintkezésbe lépjen a Poale Cedek vezetőivel odahassanak, hogy a két akciót egységesítsék, mert csak így remélhető, hogy a kórházügy csakugyan a megvalósulás stádiumába jut.

— **Tóraavató és neolog zsinagógában.** A kolozsvári neolog zsidó hitközség tiszri hó 28-án (október 30) tóraavatósi ünnepélyt tart a Calea Regele Ferdinand (volt Ferenc József ut.) 52. szám alatti templomban. Az ünnepélyt dr. Fischer József hitközségi elnök fogja megnyitni. Jakobi Mózes szertartásügyi és rendezőbizottsági elnök az ünnepélyi előzményeiről fog beszámolni. A helygybízottság által megkoszorozott tóratekerest az előjáróság tagjai körmenetben, mennyezet alatt a feldíszített templomba viszik, ahol Davidov Mihály főkantort és a férlikórus köszöntő éneke fogadja majd az új tórást. Ezek után névszerint felhívják az összes hitközségi tagokat az emléklámba való bejegyzés végett. Dr. Eisler Mátyás főrabbi avatóbeszéde után a tóratekerest elhelyezik a frigszekerényben és a kar záróénekével véget ér az ünnepély. Este félnyolc órakor „szeretet-vendégség” lesz a Lloyd-étteremben.

— **Universitatea-Haggibbor 2:1** (1:0). Csütörtök délután folyt le a megismélt bajnoki mérkőzés. A Haggibbor az első félidőben tíz, a másodikban kilenc emberrel játszott. Utolsó tíz nap alatt negyedik bajnoki mérkőzése volt ez a Haggibbornak. Nagy Lajos határozatlanul bíráskodott.

— **November harmincadikán lesznek az iparkamarai választások.** Dr. Metes Péter kolozs megyei főispán, a kolozsvári kereskedelmi és iparkamarai választások kinevezett kormánybiztosának irányítása mellett a kamara tisztviselői elkészítették a közönség tájékoztatására szolgáló választási utasítást. A szabályrendelet szerint a választást november harmincadikán fogják megejteni. Nole kerület és pedig Beszterce-Naszód, Kolozs, Alsófehér, Szilágy, Szolnokdoboka, Tordaaranyos és Kis-ükülömege, Kolozsvár a nyolcadik kerület, a kolozsvári szavazás a Redutban lesz és reg-eli nyolc óráról este nyolcig fog tartani. A részletes magyarázatokat tartalmazó hirdetőmenny ma kerül kifüggesztésre.

— **Házasság.** *Kain* Malvin Tokó és Schieber Mihály Beszterce, folyó év november 2-án Teken tartják esküvőjüket. — Az ismerősök és rokonok ezután meghívhatnak.

— **Kicsott a vonatból.** Szerdán délután a Magyarbánya—Gorbó vonalon, az arhaladó 5586 számú tehervonat vasutasai egy eszméletlen állapotban fekvő embert találtak a sínek mellett. Helyzetéből ítélve valószínűleg látszott, hogy valamelyik személyvonatból esett ki. Több helyen súlyosan meg volt sebesülve. Behozták Kolozsvárra, az egyik klinikára, itt azonban még nem lehetett kihallgatni, mert nem tért magához. Személyazonosságát szintén nem tudták megállapítani.

— **Ötszáz lelt találtak.** Szerdán délután a hatodik kerületi rendőrkapitányság egyik hivatalnokja ötszáz lelt talált a Monostori-úton. Igazolt tulajdonosa átveheti a Kossuth Lajos-utcai központi rendőrprefektúrán.

— **Megszökött gyermek.** Cioban Miklós str. Biutarilor 6. számú lakos szerdán este bejelentette a rendőrségen, hogy Miklós nevű fia, születési lakására megszökött. A rendőrség a szükséges okán és a gyermek jelenlegi tartózkodási helyének megállapítására megindította a nyomozást.

— **Rendőrségi hírek.** Sipos János str. Motilor 48. számú lakos családja miatt jelentést tett a rendőrségen. — Danciu Gavrilă str. Vrabilor 19. számú lakos testi értesítményt emelt panaszt. — Stocari Maucii kolozsvári lakostól kétszázötven lelt lopnak el.

* Felhívjuk azon főiskolai hallgatókat, kik a zsidó menza akadémián okajtanak étkezni, hogy november hó 30. délelőtti 11 és 1 óra között kiváltani szíveskedjenek. — Hivatalos helyiség str. Nicolae Jorga (Jókai-ú.) 11.

Cluj, 1921. október 27.

A vezetőség.

„SZÍNHÁZ”

Gólem ember akar lenni

Kaczér Illés drámai szimbóluma. Bemutatta a kolozsvári Magyar Színház. Megjelenik az Új Kelet évkönyvében.)

I.

Drámai szimbólumnak jelöli meg a szerző. Szimbólum, mert nagy és mélyseges emberi gondolatot, az élet gondolatát, a mi emberi életünk gondolatát rejti bele abba a középkori misztikus legenda, amely vész a darabhoz, a csont: az alkotás eleven húsát, vérkeringését és idegeit az író teremt meg. A Gólem legenda csak a dráma elindulásához kell, e cselekmény, a Gólem gondolat lelki továbbfejlesztése a szimbólum, amely a határokat nem ismerő problémát vet ki magából és old meg. És ez a megoldás a dráma. Az egykoros játékok az örökkévalóságok és a végességek tragikumát súrti össze.

A szimbólum. A teremtés rendjének nagy küzdelme önmagával: a teremtéssel. A teremtés elindul földi pályáján, mindig távolabb jut az alkotás szörnyűen magas színpadától, mindig távolabb jut önmagától: a földtől, amelyből kisérjád az egész egyetemes élet. És mennél távolabb jut a teremtő magtól, annál közelebb ér a teremtés gondolatához: az alkotó egyetemeséhez. És amikor eljut odáig, megostromolja a teremtést, fellázad, mert teljesítést és tökéletességet akar. A szimbólum az tökéletesedés vágya, teljesülés vágya és lázadás a teremtés rendje ellen, — ami igazságtalanul a földhöz tapasztja, — a lázadás az eggek ellen, az ég ostroma, mert minden tartalmat, szépséget és nagyszerűséget, amit ez a végelenség magába foglal, nem tehet önmagába.

És a dráma. A lázadás erő. A leszámolás és az elzárás. És a nyers erő, amely a föld öserejéből táplálkozik, fellendíti öklös karját, követel és átálja: parancsolóan követel. Mert eljutott a nagy felismeréshez, hogy tökéletesen, hogy tiszta mélyse-

gét nem teheti át a tökéletesedés. Mindent magába akar foglalni, ami beteljesítés. De a természet rendje: ha megrettenve meggörnyed is a lázadó öklől szünetre előtt: Ővé a nagy titok, a teremtés nagy titka, amivel megbénítja a lázadó és visszaadja természeti rendeltetésének örvényébe. A dráma: az emberi élet teljessége fölött ott örködik a természet parancsolata, az élet rendje, a földiség, a végesség.

II.

A Gólem, a sárból gyurt ember emberi életet akar. Neki ez a beteljesítés, a minden: a végy, a kioldozás, az érzések színe, a károk ölelése, a szerelem, a továbbjutás a gyermekben: a teljes élet. Az agyagember szereti Hannácskát, a tudós prágai Löw rabbi leányát és gyűlöli az embert, megalkotóját, mert rutnak formálta, darabosnak és félzságnak, mert félelmetes sugart teremtett a szemébe, mert nem alkotta vérről nedveit és nem áldott teremtő magot az ágyékába. Egyszer öleli meg Hannácskát, az embert, a teremtés legszebb gyümölcsét és a sáremberben felgyulladnak a husember égő vágyai. Hannácska beteg, a föld, amely megörintette a testét, huzza, vonzza, irtózatban ragadja a föld felé. „Mert ha föld kívánja az embert, meghal az ember.” Hiába virraszt a tudós rabbi könyvei felett, hiába fűzi az orvososág gyökereket, a forró láz, az irtózat, amelyre nincs tudománya a tudós. Mik a földember nagy vágyódásában, a teljesítés vágyódásában el nem árulja a titkot: az ő ölelése vitte bele a lázt a vérkeringésébe. És követeli teremtőjétől, hogy emberi életet adjon neki. Teljességet, a végelenséget az életutját.

És itt áll szemben az alkotó az alkotással, amely az alkotó tökéletességét követeli. Itt áll szemben a beteljesítésvágy a beteljesítéssel. De Löw rabbi nem tudja, nem is akarja magához hasonlót tenni a sárembert. Az sár és ez hús. Amaz emberi tákolmány és ez a legszebb teremtés. Amaz eltévedett gondolat és ez a minden magába foglalt tökéletesség. A sár nem egyesülhet a hússal, a sárnak nincsen mutja, agyag, amelyből téglát égettek volna, hogy beletemessék a falakba. Az eleven, lüktető élet, a Hannácska évezredes múlt, évezredek összefoglalt gondolata. A lázadó sárember elindul Hannácska felé, hogy, ha az élésben nem egyesülhet vele, eggyesüljön vele a megsemmisülésben, a sárban, a földben. De a Gólem megalkotója, aki ismeri a teremtés titkát, eleje áll, a nagy ismeretlen, a Teremtő, a Teremtés nevében kiragadja szájából a pergamentet és a sárból sár lesz. Kint felsűt a hajnali ragyogó nap, Hannácska felül ágyán és él.

III.

Kaczér Illés drámája a legnagyobb emberi gondolatot szimbolizálja és izgalmas feszültségekben fejleszti drámárá. Benne van az élet legnagyobb problémája: az örökkévalóság vágya és gondolata. Pszichikai felépítése, a cselekmény fejlesztése a legfinomabb írói eszközökkel dolgozik. Mindent ad a színpadnak, de semmit se vesz el az írótól. Irodalom, amely a színpadon élet. Stílusa csiszolt, csillogó és a szó mégis az ember szava. A Gólem tökéletes figura. Darabos, nehézkes agyagember. Darabos és nyers a tökéletesség minden gondolata és kifejezése. Mintha a föld beszélné. Emberi szót mond és mégse ember. Löw rabbi, a tudós fölénységben, az alkotó emberi elme, aki ösztönös és meggörnyed a fájdalomkában és kitér és háborog, amikor a sárember az alkotás titkát követeli. Mellékalkjai teljeseek.

Az egyfelvonás telítve van drámai feszültséggel és költői szépséggel. Caupa erő és fejlődés. A színészek tehetségük teljét vitták bele a drámába. Oláh Ferenc, aki a Gólemet alakította, agyag volt. A földet lázait, érzéseit és lázongásait megrendítő erőteljességgel hozta ki szerepéből. Mellette Táray Ferenc, Löw rabbi megszemélyesítője tökéletes. Jól megrajzolt epizódokat adott Forgács és Mihályfi. A Hannácska egészen apró és passzív szerepében is nagyon jó volt Izsáky Margit. Meleg jelleme volt, őszinte és nagy siker. A szerző forró tapások hívták sokszor a lámpák elé. Forró taps juttat a sze-

replőknek is. A rendezés, amelyet Janovics Jenő igazgató nagy gondnal végzett, hűen tükrözte vissza a lejátszott kort.

IV.

A „Gólem ember akar lenni” után Molliére klasszikus játékát, a Tartuffet elevenítette fel a színház. A játék minden alakja jó volt, de különk is kitűnt Izsáky Margit, Janovics Jenő és Lengyel Vilmos.

Sas László.

HAGYAR SZÍNHÁZ

HETI MŰSOR:

Péntek: Hattyu. (Ujdonság. 7-észen, Poór Lili-vel. Napibérlet 85. sz. C.)
Szombat d. u. fél 4-kor: Cigánybáró. [Második [fűszegi előadás. Igen olcsó helyekkel. Bevezető előadást tart: Márton István tanár.]
Szombat este fél 7 órakor: Szókimondó asszonyág. [Napibérlet 86. sz. D.]
Vasárnap d. u. fél 4-kor: Cseregyerekek. [Olcsó helyekkel.]
Vasárnap este fél 8-kor: Tatarjárás. [Uj szereposztással. Rendes helyekkel. Napibérlet 87. sz. A.]
Hétfő: Boszorkányvár. [Napibérlet 88. sz. B.]
A műsorra tűzött előadások jegyei előre megváltatják a színház pénztáránál.

Színházi iroda hírei:

Verdi Othelloja. A magyar színház 130 éves fennállása óta soha nem állott olyan nagy zenei feladat előtt, a minőnek megoldására most vállalkozott. Színe fogja hozni Verdiné Othello-ját, azt az operát, amely már ugyszóval átmenetet képez a wagneri stílushoz. Hónapok óta vasszorgalommal, felfokozott ambícióval készül az énekes személyzet a kemény próbára s most már annyira megérték az előkészületek, hogy a színpadon folynak a próbák teljes zenekarral. Zenei és színpad-technikai szempontból egyaránt igen súlyos feladatokat ró ez az opera karmesterre, rendezőre, énekesekre és zenekarra egyaránt. Bródy Miklós dr. karnagy és Sugar Frigyes rendező nemes lelkesedéssel készülnek a feladatnak nehézségeit legyőzőre. Lévy Ilona (Desdemona), Takács Mihály (Othello), Bretán Miklós (Jago), Róssa Il (Emilia), Ruvinszky Rafael (Cassio), Virág, Réthelyi Ferenc a főszerepeket ösnekeli. Othello Kolozsvárról sohasem adták. A jövő hét szombati estéjére van kitűzve az első előadás általános bérletszűnetben. — Hattyu — Poór Lili-vel. Ma este hetedszer adják Molnár Ferenc diadalmas sikert Hattyu-ját s a címszerepet ezúttal először fogja málunk Poór Lili játszani. — Tatarjárás. Vasárnap este új szereposztással kerül színe Bakonyi Karoly és Kálmán Imre népszerű, az egész világot nagy sikerrel bejárat operettje, a Tatarjárás. Kaldésh Duci (Riza bárdnő), Sereg Marcsa (Mogyorosi), Leóvey (Lohonyai altörőnagy), Pattantyus lesznek az új szereplők. — Akiiket fölvet a pénz. Bűbájos kacagató új humoros angol vígjáték következik most az újdonságok rendjén. Szerzője: Zangwill Izrael, címe: Akiiket fölvet a pénz. Főszereplői: Poór Lili, Bartóczy Ersei, Izsáky Margit, Laczkó Aranka, Forgács, Mihályfi, Lengyel, Oláh Ferenc. Bemutató előadása a jövő hét szerda estéjén lesz. — Szókimondó asszonyág. Igen élénk a közönség érdeklődése a szombati színházi est iránt, amiből ez évadban először fogják előadni Sardou híres Szókimondó asszonyát.

KÖZGAZDASÁG

Erőfeszítések az osztrák korona fellavítására

— Az Új Kelet tudósítástól —

Bécs, okt. 25. Az osztrák pénzügyminisztériumhoz közelálló körökből vett értesítésünk szerint Gürtler új pénzügyminiszter programja elsősorban az osztrák korona értékének az utódállamokkal szemben való stabilizálására törekszik. Ezekkel az országokkal elválaszthatatlan gazdasági egység; forrasztja össze Ausztriát. Bizonyos tengerentúli valuták aránytalan drágasága nem olyan csapás az osztrák ipari és kereskedelmi életre, mint a vele közvetlenül szomszédos, illetve hozzá közelálló utódállamok valutájának magas ára, mely áthatolhatatlan kínai falat teremtet gazdasági szempontból az osztrák közgazdaság és az utódállamok termelésének értékkieserő folyamata elé.

A Gürtler féle pénzügyi program új adójavaslatai már a parlament előtt fektetnek. Az új adótörvények életbeléptetésétől a szarértók mintegy 10 milliárdnyi összeget várnak az államháztartás javára. És a 10 milliárd, mely a bankjegyforgalomból kikérülve csakhamar éreztetni fogja hiányát, hatással lesz az osztrák korona tőzsdéi értékelésére is és párosulva a Gürtler felenprogram további minden

szabályaival, tekintélyes méretű javulást fog eredményezni az osztrák valuta állásában.

Hivatalos forrásból rövid kommunikációban tudatják, hogy a Németországban egy 250 millió márkás kölcsön lakótársaságában folytatott tárgyalások átmenetileg megszakadtak. A kölcsöntárgyalások meritorikus anyagáról és a tárgyalások megszakításának okáról a pénzügyminisztériumban a következő felvilágosítást nyertük:

A szóbanforgó tárgyalásokat a bécsi bankok folytatták a Deutsche Bankkal. Céljuk az volt, hogy a legközelebb esedékes márkafizetéseket 250 millió márká összegben a Deutsche Bank hitelezze az osztrák iparnak. B kölcsöntartó való garanciát pedig a bécsi pénzügyminisztérium szindikátusa viselte volna. A tárgyalások kedvező irányát azonban e pillanatban a felsősziléziai kérdés kedvezőtlen megoldásából származó nehézségek keresztelték. Kérdésessé vált, hogy az alapszámban megrendített német gazdasági élet teljesíteni tudja-e a szóbanforgó pénzügyi tranzakcióit. A teljes gazdasági és politikai bizonytalanság az oka annak, hogy a német kölcsön kérdését elnapolták.

Ausztria megmentésére, miután a kölcsön ügye előreláthatólag hosszú időre elhúzódik, belső kényszerítő eszközök igénybevétele tervezik. A rendszabályoknak egész soráról van szó, amelyeket egy u. n. kényszerítő törvénybe fogtak hamarosan egybefoglalni. A készülő törvény a lakosság minden rétegétől: bankoktól, kereskedőktől, földbirtoktól és munkásságtól egyaránt ijesztő áldozatokat követel, amelyekre még egyetlen országban sem volt példa. A kormány azonban kénytelen a végletekig elmenni, mert, ha ez a kísérlet sem sikerülne, úgy Ausztria menthetetlenül csődbe jut.

Galac — csak részben szabadkikötő. A bukaresti lapok a napokban azt írták, hogy Galacot a kormány szabadkikötővé nyilvánította. A központi vámigazgatóság — mint Bukarestből írják — nyilatkozatot tett közre, amelyben megállapítja, hogy ez a hír csak részben felel meg a valóságnak. A kormány csak bizonyos feltételek mellett bocsátotta a galaci kikötőt a külföldi rendelkezésre, hogy az országban át a tranzitforgalmat növelje. Ez a tranzitforgalom azonban a legszigorúbb átlami ellenőrzés alatt bonyolódik le.

Új postacsomag-viteldíjak. Bukarestből jelentik, hogy a postacsomagok belföldi vasúti szállítására a következő tarífat állapították meg: Felismerék 5—10 kg.-ig 100 km. távolságra 4 lei, 200 km.-re 5:50 lei, ezen felül 7 lei. Nehézebb csomagok 50 kg.-ig 17 lei 50 bani, könnyeket, hírlapokat tartalmazó 5—10 kg-os csomagok minden távolságra 4 lei. Minden má cikk szállítására a vieldíj-minimum 11 lei, maximuma pedig 67 lei.

Braila kikötői forgalma április 1-től október 14-ig. A kereskedelmiügyi minisztérium most közzétett kimutatása szerint a brailai kikötő forgalma az évben április elsejétől október 14-ig a következő volt: 382 hajó jutott be a kikötőbe és 242 hagyta azt el. Főleg az arvaszarmak, állatbőrök, buzát, rozst, tengerit, árgát, kolost, babot, borsot, takarmányt, olajpogácsát, diót, fát, deszkát, benzint és petróleumot vitték ki. A kivitelre került áru összértéke 481 millió kgr.-ot tett ki 1 milliárd 444 millió lei értékben. Behozatalra összesen 70 millió kgr. áru került 485 millió lei értékben. A kivitelre vitt 87 millió, a behozatali vántételek összesen 24 millió leit tettek ki.

Csehszlovákiában elégedettek a Romániával kötött kereskedelmi szerződéssel. Hirt adunk róla, hogy Románia és Csehszlovákia között kereskedelmi egyezmény jött létre, amely szerint Csehszlovákia 8 ezer tonna kokszt szállít Romániának, Románia ezzel szemben bizonyos mennyiségű cseh iparcikket behozatalát engedi meg. A szerződés gyakorlati keresztülvitelénél aztán — mint Prágából jelentik — kiderült, hogy a szerződés második része teljesen illuzórius a magas román behozatali vámok miatt. Így például

1 kg. cipő után 390 lei vám fizetendő, amelyet nem lehet az árba kalkulálni. Kereskedő körök közbenjárának a kormánynál a szerződés megfelelő módosítása érdekében.

Válfutapiac:

Bukarest, okt. 27. Márka 91—93, leva 84—86, font sterling 550—580, francia frank 1020—1050, svájci frank 2400—2600, olasz lira 370—590, drachma 190—192, dollár 148—148, arany 480—450, ezüst —, osztr. kor. —, magyar korona —, szokol —, lengyel marka —, török —, lira —.

Páris, okt. 27. Bukarest 95/100, London 5400—, New York 1870—, Belgium —, Róma 54, Svájc 348 25, Madrid —, Prága 14 1/2, Berlin 89/100, Bécs 078, Amsterdam —, Budapest 178.

Bécs, okt. 27. Lei 30:50, dinár 5600—, dollár 4860—, belga frank —, francia frank 340—, svájci frank 812—, holland forint —, dán korona —, jugoszláv korona —, norvég korona —, svéd korona —, szokol 44:50, magyar korona 600—, leva —, lira 178—, marka 27—, lengyel marka 102—, font sterling 17800—, rubel —.

Berlin, okt. 27. Bukarest 118:45, Amsterdam —, Brüsszel —, Kristiania 2197:90, Kopenhága 8206:76, Stockholm 8346:15, Helsingfors —, Róma 632:50, London 635:80, New York 185:80, Páris 1206:25, Zürich 8016:96, Madrid —, Bécs 838—, Prága 170:80, Budapest 2272.

Budapest, okt. 27. Lei 528—, napoleon 2200—, font sterling 2970—, leva —, dollár 736—, francia frank 58:50—, marka 472—, lira 28:00—, osztr. kor. 22—, rubel 85:50—, szokol 773—, svájci frank 138:00—, dinár 1000—, lengyel marka 171/1.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON BRNÓ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
Szerkesztőség: Calea Rep. Ferdinand (volt Poros József-ut.) 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
Fiókkiadó: Nagyvárad, Beák Ferenc-ut. 9.
Hivatal: Arad, Str. Alexandri 1.
Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

Előfizetési ár: havonként 30 lei

Nagy fájdalmunktól megtörve jelentjük, hogy

Hirsch Ödön

folyó hó 27-én rövid nagy szenvedések után elhunyt.

Drága halottunkat 28-án délelőtt 8 órakor fogjuk a Str. Paris 3. szám alatt orth. izr. templomból Nagyiklódra szállítani, ahol a családi sírkertben örök nyugalomra helyezük.

Cluj—Kolozsvár, 1921 október 27-én.

Hirsch Ödönné, szül. Kaufmann Róza
Dr. Mihelffy Albertné, szül. Hirsch Melitta
Dr. Mihelffy Albert,
Mihelffy András, Rytta, Esther
és a gyászoló család

(Minden külön értesítés helyett — Virágok mellőzése kérik)

Kolozsvári Chevre-Kadisa Szentegylet

Értesítés

Értesítetnek az érdekeltek, hogy egyetünk iródiájában str. N. Filipescu (Szentlélek-ut.) 1. szám alatt a hivatalos órák j. d. 9—12, d. u. 8—6-ig rendezésre kerülnek, egy a be-mint a kifizetések, valamint a chevrát illető összes ügyek ezenül csak ott nyernek elintéztet. Telefon 4—63.

Cluj, 1921. október 26.

Elnökség.

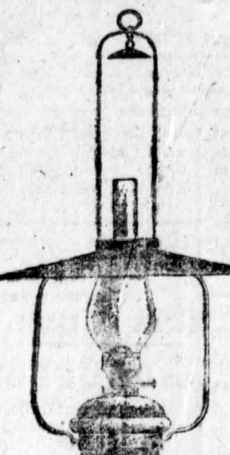
Új gyárvállalat

Üvegsziszolda és tükörárugyár

PÉCHY ÉS TÁRSA

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD) STR. SAGUNA (VOLT KAPUCINUS-UTCA) 30

Készít tüköröket, buforüvegeket, tükörök díjazonsorozásai, fenn- és coltükörök gyártása

Függőlámpák,
faillámpák és
mindenféle világítási cikkek.

Préselt
üveg áruk
ornament tábla,
ablaktapasz
valamint
kristályfehér,
csiszolt és festett
üveg áruk és porcellán áruk rakta-
ron vannak.
Kérjen árajánlatot
Romios
Testvéreiktől
Oradea-Mare —
Nagyvárad

Keretlecek — Díszfárgyak

Mizrachi helyecsoport Cluj

Meghívó

Alulírottak tisztelettel meghívotnak a folyó hó 3-án délután 5 órakor a Chevre-Kadisa, termében tartandó választmányi ülésre. — Tárgy: 1. Jegyzőkönyv hitelesítése. 2. Az országgyűlési konferenciára küldendő delegátusok jelölése.
Cluj, 1921. október 26-án.

Mózea Elek
jegyző.

Weinstein Samu
elnök.

Weinstein Samu
Farkas Lajos
Rosenthal Gyula
Klein Samu
Baskovits József
Fensterstein Béla
Rosenberg Lajos
Rosenberg Ferenc
Staubert József
Buchwald Izák
Strohid Hermann

Sim n József
Imig Mór
Salamon Márton
Waldner Mór
Kaufmann Dávid
Klein József
Spéter Mózes
Weisz Gyula
Farkas Imre
Klen Mózes
Ernstler A. József

Schwarz Mór

Nagymennyiségű lámpaáru, cseh
táblalüveg, karlsbadi porcellán és
Dittmar-fele lámpaáru érkezett.

DEUTSCH K. I.

Üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,
Str. Nicolae Jorga (volt Zöldfa-utca) 4.
Telefon 71 1933

Pontos és szolid kiszolgálás!

Értesítés

Értesítetnek mindazon Chevre tagok, kik egyetünk meg nem kapták meg, annak átvétele végett Rozanewicz Antal elnök úrnál Széchenyi-tér [P. M. V.] 27 szám alatt 30 napon belül jelentkezzenek. — Egyben értesítetnek az egyetbe belépni szándékozók, hogy folyó hó 30-án délután 3 órakor a Ch.-K. iroda helyiségében folytatódólagos tagfelvétel lesz. Kértnék személyesen megjelenni.
Cluj, 1921. október 27.

Elnökség.

APRÓHÍRDETESEK

Egy más ára 1 lel. Vastagabb betűvel 2 lel.
Legkisebb apróhirdetés ára 10 lel.

Vidéki kereskedő társat
keres jölmény füzertüzet-
hez 150 ezer lelvel. Cím
a kiadóban.

Uri emberrel megosz-
tanám, esetleg átadnám
lakómat. Cím a kiadó-
hivatalban.

Intelligens agilis volt
önálló kereskedő, kinek
nagy összeköttetések van-
nak, keres jobb utasó ál-
lást. Reflektálók „Agilis”
jellegére kéretnék inni a
kiadóhivatalban.

Társat keresek 50-60
ezer lelvel jóforgalmu be-
lyen levő üzletemhez.
Cím a kiadóban.

Újves olárviták
személy, aki románul
is beszél, felveszünk. —
Csak olyanok jelentkez-
zenek, akik már üzletben
alkalmazva voltak. Bodner
Arhás, Calea Victoriei.

A közönség figyelmébe!
Van ismerősem a n. é.
közönséget értesíteni, hogy
újra megújult műhelyem
módoiban van a közö-
ség legújabbabb izlése-
nek is eleget téve. Műhe-
lyemben aludt kész cipők
készíthetők. A n. é. közönség
szíves partfogását kéri
ISRAEL ALADAR

Ortodox kóser liba-
zár bármilyen mennyi-
ségben eladók 40 lelt
kilót. Groszmann Bernát
Arad, Tökölly-tér 52.

Jereván Zsigmond
szasz, rum, hór
és cognac gyára
Sztalmár, Károlyi ház.

Zongorák:

rövid keresztúros, —
pianinók, perzsa-
nyegek, antik butorok
és porcellánok jutányo-
san kerülnek eladásra

Sternberg régió-
roskódó
ORADEA-MAHÉ, SZÉ. LÁSZLO-TÉR 2

A világhírű
Kerpel kétféle
Kerpel szappan
Kerpel bőbőszappan
Kerpel mintőper

leghatékonyabban és nagyban
Rózsá nagydrogeriában
Cím: Kolozsvár, Piata Unirei No. 4
Mátyás ház. 142

Spiegel József
bor, szesz, szeszkeverés és
ipari konzervgyártás.
Sztalmár (Sztalmár).

Olcsó napi áron állandó nagy
raktár. Előrendelési utasítást
elektron és szesz italokban.

Tanulmányok

15 éven felüli fiúkat fizetéssel felvesz a
Szura és Csontváry Rózsá-Társ. Cluj
Calea Victoriei (v. Magyar-utca) 99.

Szilágyi Eleonóra R-T.

Agilis, hór, rum, hórkeverés, szesz. Előrendelési
utast. 1920 Szász nagyraktár

Lámpaárú, utorkás- és be-
fűtő lámpák,
kristálytűzű csiszolt üvegre, demijonok
legújabbban beszerelt.

Aneländernél Cluj

Piata Mihaila Viteazul 20. sz. alatt

— EN-GROS! — — — — — EN-DETAIL!

HERCULES
cipőgyártás Str. Reg. Ferd. 5
nagy választékban női- és férfi cipők

Csak egy ut vezet a legújabb, legújabb
szeszkeverés és szesz italokban

HIGIA NOSBORSTESZ

Készíthető mindenféle

Gyártja: „HIGIA” Szászkeverés és Szeszkeverés Gyár
Cluj — KOLOSVÁR

Értesítés! Értesítés!
Engros és detail kereskedők

Megnyilt a

Marea
Casa Stock

olasz nagyruház

Bucuresti,

Strada Buzesti 9.
(3 percre a Gara, de Nordtől)

Mindenféle manufaktúr
árak, tisztá gyapjú, fél-
gyapjú és gyapjuszövetek
fél és dupla szélességben.
Mindenféle cipők, textil
és ruházati cikkek

Erdély számára speciális
árakat tart raktáron

Csakis kiváló minőségek
konkurrenciatmentes
eredeti gyári áron

Figyelem!

A napokban jelenik meg
Fensterstein Kálmán új könyve:

A zsidó kérdés és annak megoldása
a clujban

Minden háznál fontos!

Az egészség érdekében nélkülözhetetlen a
parnatoll-, vatta-, lószór- és gyapjú-
tisztítás, melyet gőzre és vegyszertárra
berendezett műhelyemben
gyorsan és pontosan vállalom
Raktáron tartok kész párnákat és tollat
Mérőre készítek — Szőlő kiszolgálás!
Stern Salamon Boesky-utca 9

Könyvkereskedők, csoportok

rendeljük meg

SZABÓ IMRE

ZSIDÓCSKÁK

című vázlatkönyvét az

UJ KELET kiadóhivatalában

CLUJ—KOLOSVÁR,
Szentlélek-utca 1 szám alatt

„Melissát” kérjen, ha finom
cukorkát akar!

CAROL LASSEN

nemzetközi szállítási vállalat
CLUJ, PIATA UNIREI No. 4

Elvállal bármilyen
szállítást bel- és
külföldre.
Flókok és kép-
viseletek kon-
tinentens minden
nagyobb váro-
sokban — és ki-
kötőjében.

Gyorsítoli
nagyszállítmányok

Prompt felvilá-
gosítások szállí-
tási és fu-
varszámítás
ügyekben

Saját fuvarreklamációs iroda

Ha Brassóban jár,

ne mulassza el megtekinteni
női- és férfidivatruházunkat,

ahol állandóan a legjobb minőségű és leg-
olcsóbb saison cikkek vannak készletben

Klein József és Fia

Brassó, Kolostor-u. 24. R. kath. templommal szemben